

22/03/98

**MINISTERE DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE**

30/01/98

**MINISTERIE VAN HET BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK GEWEST**

ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA
REGION DE BRUXELLES-CAPITALE
ENTAMANT LA PROCEDURE
D'INSCRIPTION SUR LA LISTE DE
SAUVEGARDE COMME ENSEMBLE DES
FACADES ET TOITURES DES MAISONS
SISES RUE DE LA CROIX DE PIERRE
76, 78, 80 A SAINT-GILLES.

BESLUIT VAN DE BRUSSELSE
HOOFDSTEDELIJKE REGERING
HOUDENDE INSTELLING VAN DE
PROCEDURE TOT INSCHRIJVING OP DE
BEWAARLIJST ALS GEHEEL VAN DE
GEVELS EN DAKEN VAN DE HUIZEN
GELEGEN STENEN KRUISSTRAAT 76,
78, 80 IN SINT-GILLIS.

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-
Capitale,

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la
conservation du patrimoine immobilier,
notamment l'article 7;

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993
inzake het behoud van het onroerende erfgoed,
inzonderheid op artikel 7;

Sur la proposition du Ministre-Président chargé
des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement
et des Monuments et Sites,

Op de voordracht van de Minister-Voorzitter
belast met Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling,
Huisvesting en Monumenten en Landschappen,

ARRETE :

BESLUIT :

Article 1er - Est entamée la procédure
d'inscription sur la liste de sauvegarde comme
ensemble des façades et toitures des maisons
sises rue de la Croix de pierre 76, 78 et 80 à
Saint-Gilles, connues au cadastre de Saint-Gilles,
1ère division, section B, 1ère feuille, parcelles n°
w2, v2 et m8, en raison de leur intérêt historique
et artistique, précisé dans l'annexe I du présent
arrêté.

La délimitation de l'ensemble est reprise sur le
plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Artikel 1 - Wordt ingesteld de procedure tot
inschrijving op de bewaarlijst als geheel van de
gevels en daken van de huizen gelegen stenen
kruisstraat 76, 78 en 80 in Sint-Gillis, bekend ten
kadaster te Sint-Gillis, 1ste afdeling, sectie B,
1ste blad, percelen nrw2, v2 en m8 wegens zijn
historische en artistieke waarde, zoals nader
bepaald in bijlage I van dit besluit.

De afbakening van het geheel wordt aangeduid
op het plan van in bijlage II van dit besluit.

Art. 2 - Le ministre qui a monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Art. 2 - De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Bruxelles, le

30-04-1998

Brussel,

30-04-1998

Par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen

Charles PICQUE

Certifié
Copie Conforme

GUIDO NOBEN
CHANCELLERIE

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCEDURE D'INSCRIPTION SUR LA LISTE DE SAUVEGARDE COMME ENSEMBLE DES FACADES ET TOITURES DES MAISONS SISES RUE DE LA CROIX DE PIERRE 76, 78, 80 A SAINT-GILLES.

Réf. cadastrale : 1ère division, section B, 1ère feuille, parcelles n° w2, v2, m8.

Description sommaire

Cet ensemble de trois petites maisons a été construit par Paul Hankar en 1894 pour son beau-père Joseph Jaspar.

Sur un soubassement en pierre bleue rachetant la dénivellation de la rue, les façades de deux niveaux se distinguent par la sobriété et par l'économie des moyens plastiques.

Les travées sont percées de baies surbaissées et les portes sont surmontées d'impostes cintrées. Appuis saillants pour les fenêtres.

Entre les baies du dernier étage, panneaux creux décorés de sgraffites réalisés par le peintre-décorateur Crespin.

Les n°78 et 80 se trouvent couplés par un balcon commun à garde-corps en ferronnerie.

Soutenant la corniche saillante, aisseliers en bois travaillé, alternant avec les trous de boulin. Batières de tuiles.

Les façades arrières sont traitées de telle façon à ouvrir la pièce arrière sur une courette intérieure à l'aide d'une grande baie vitrée au rez-de-chaussée.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation de patrimoine immobilier

Paul Hankar est incontestablement un acteur primordial dans l'invention de l'Art Nouveau. Il travaillera dans l'atelier de Beyaert dès 1879 et y restera 13 ans. Ami de Victor Horta, Paul Hankar se différenciera par la recherche d'une architecture liée aux moyens plus modestes de ses clients. Parallèlement au côté exubérant et à la reconnaissance sociale développées dans l'architecture de Victor Horta, Paul Hankar basera sa conception de l'Art Nouveau sur un langage architectural plus rationnel excluant le luxe et adaptant son architecture à la vie quotidienne de ses habitants. La richesse du traitement de la façade et les éléments décoratifs laisseront la place à l'expression en façade de la distribution interne. L'intégration d'éléments décoratifs dans sa façade sera dès lors très discrète mais très raffinée.

Ces trois maisons sont des témoignages particulièrement représentatifs de l'apport de Paul Hankar dans le domaine de l'architecture domestique.

L'élévation ne comporte qu'un étage, avec une façade de brique sans aucun décor excepté un petit sgraffite de Crespin (même les ferronneries sont réduites à leur plus simple expression). Cette facture montre la volonté de Hankar d'insister sur le jeu des percements déterminant

l'organisation intérieure de la maison affirmant au rez-de-chaussée l'entrée et les pièces à vivre tandis que la largeur de l'étage est occupée par une grande chambre à coucher.
Le jeu de renversement en miroir des n° 78 et 80 accentué par la forte pente de la rue contribue à donner un caractère vivant à cet ensemble

Comme F. Loyer l'indique dans son ouvrage " Paul Hankar. La Naissance de l'Art Nouveau" (1985); " la maison s'affirme comme une construction sans luxe inutile, adaptée à la vie de ses habitants et discrètement enrichie de détails dont la sobriété n'exclut pas le raffinement".

Pour ces raisons, l'oeuvre d'Hankar mérite d'être protégée dans sa totalité.

Vu pour être annexé à l'arrêté du 30-04-1998

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites

Charles PICQUE

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized 'C' followed by a smaller, more complex mark, all enclosed within a large, loopy oval shape.

BIJLAGE I BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT INSCHRIJVING VAN DE BEWAARLIJST ALS GEHEEL VAN DE GEVELS EN DAKEN VAN DE HUIZEN GELEGEN STENEN KRUISSTRAAT 76, 78, 80 IN SINT-GILLIS.

Kadastrale gegevens : 1ste afdeling, sectie B, 1ste blad, percelen nr. w2, v2, m8.

Beknopte beschrijving :

Paul Hankar bouwde dit geheel van drie kleine huizen in 1894 voor zijn schoonvader Joseph Jaspar.

De gevels van telkens twee bouwlagen onder leien zadeldak rusten op een arduinen plint, die het hoogteverschil van de straat opvangt. Kenmerkend is hun grote soberheid en de bescheiden middelen van de plastische elementen.

De traveeën hebben steekboogvensters met uitstekende lekdrempels en de deuren rondbogige bovenvensters.

Tussen de muuropeningen van de laatste verdieping bevindt zich een verdiept paneel met sgraffitodecoratie van schilder-decorateur Crespin.

Nr. 78 en 80 zijn gekoppeld via een centraal doorlopend balkon met ijzeren leuning.

De kroonlijst wordt ondersteund door houten bewerkte korbelen, waartussen zich steigergaten bevinden.

De achtergevels zijn zodanig opgetrokken dat de achterraimte uitkijkt op een kleine binnenplaats via een grote beglaasde muuropening op de begane grond.

Waarde van het goed volgens de maatstaven zoals bepaald in artikel 2, 1° van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed.

Paul Hankar is ontegensprekelijk een vooraanstaand figuur in het ontstaan van de art nouveau. Vanaf 1879 werkte hij in het atelier van Beyaert, waar hij 13 jaar zou blijven. Hankar was een vriend van Victor Horta. In tegenstelling tot deze laatste, streefde hij ernaar een architectuur te ontwerpen die rekening hield met de beperkte middelen van de opdrachtgevers. Tegenover het exuberante karakter en de statussymboolfunctie van Horta's architectuur, zou Hankar zijn opvatting over de art nouveau op een rationelere vormtaal baseren, die ontdaan is van alle luxe en aangepast aan de levensstandaard van zijn bewoners. De rijke gevelbehandeling en decoratieve elementen verdwenen bij Hankar. Decoratieve gevelelementen werden dan ook op discrete, zij het zeer geraffineerde wijze geïntegreerd. De gevel vertaalt hierdoor de interne ruimtelijke verdeling van het gebouw.

Deze drie woningen zijn bijzonder representatief voor de privé-woningen die Paul Hankar ontwierp.

De opstand telt slechts één verdieping en de bakstenen gevel vertoont geen enkele decoratie, uitgezonderd een kleine sgraffito van Crespin (zelfs het ijzerwerk is zo sober mogelijk gehouden). Hankar wilde op de eerste plaats de klemtoon leggen op het spel van de muuropeningen, die een weerspiegeling moesten vormen van de binnenverdeling van het huis :

op de begane grond bevinden zich de ingang en de woonruimten terwijl de hele gevelbreedte van de verdieping ingenomen wordt door een grote slaapkamer.
Het spiegelbeeldeffect van nrs 78 en 80, dat nog eens geaccentueerd wordt door de sterke helling van de straat, draagt bij tot het levendig karakter van dit geheel.

In zijn werk « Paul Hankar. La naissance de l'Art Nouveau » (1985) beschouwde F. Loyer het huis reeds als « een constructie zonder overbodige luxe, aangepast aan het leven van zijn inwoners en discreet opgeluisterd met sobere maar tegelijkertijd geraffineerde details ».

Om deze redenen verdient het oeuvre van Hankar dan ook beschermd te worden in zijn totaliteit.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 30-04-1998

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen

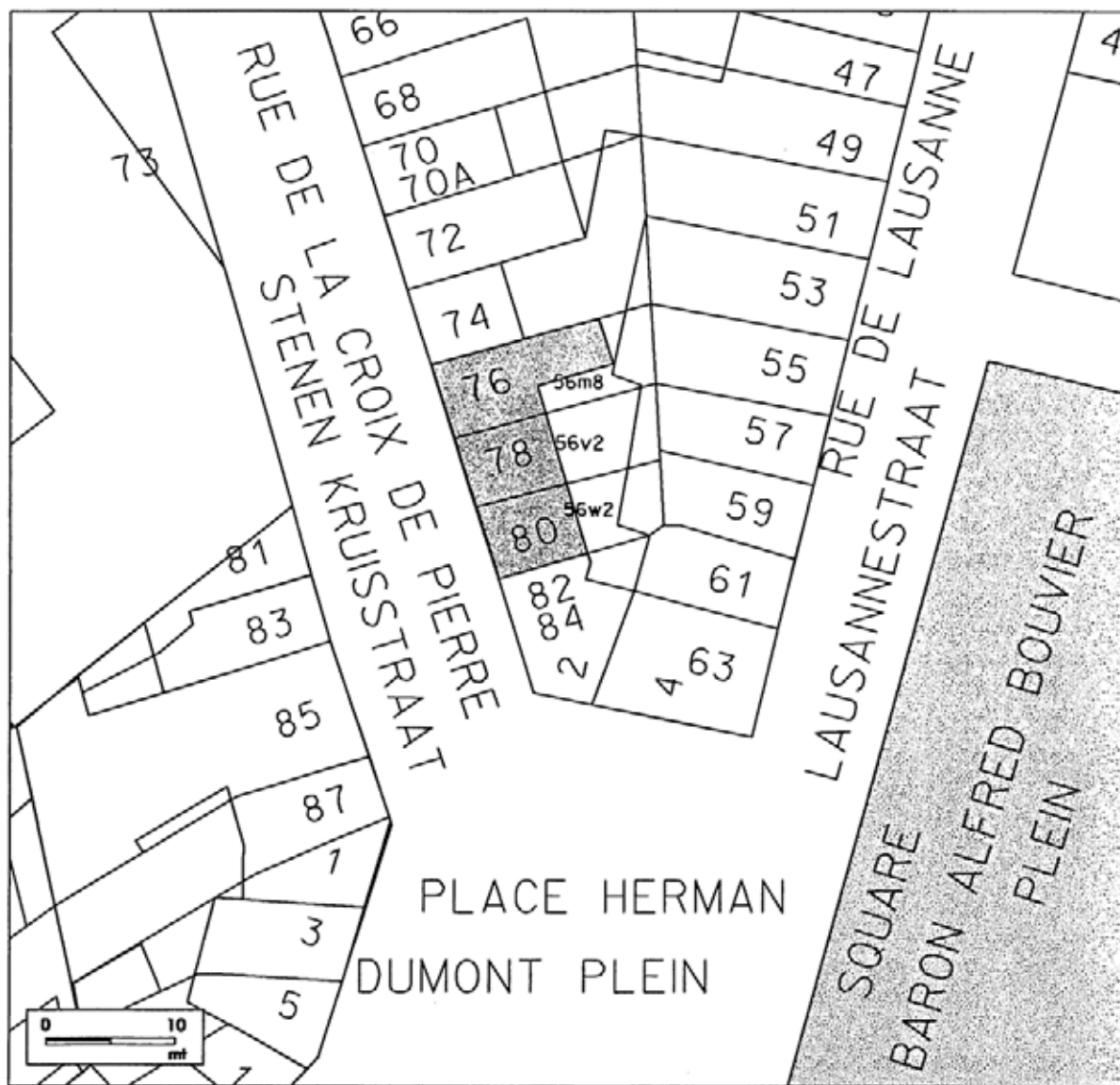
Charles PICQUE.

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a final horizontal stroke, positioned to the right of the printed name.

ANNEXE II A L'ARRETE DU BESLUIT VAN DE BRUSSELSSE
GOUVERNEMENT DE LA REGION DE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE
BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT
PROCEDURE D'INSCRIPTION SUR LA INSCHRIJVING OP DE BEWAARLIJST ALS
LISTE DE SAUVEGARDE COMME GEHEEL VAN DE GEVELS EN DAKEN VAN
ENSEMBLE DES FACADES ET TOITURES DE HUIZEN GELEGEN STENEN
DES MAISONS SISES RUE DE LA CROIX DE KRUISSTRAAT 76, 78, 80 IN SINT-GILLIS.
PIERRE 76, 78 ET 80 A SAINT-GILLES

DELIMITATION DE L'ENSEMBLE

AFBAKENING VAN HET GEHEEL

Vu pour être annexé à l'arrêté du 30-04-1998 Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 30-04-1998

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen,

Charles PICQUE.